

налистов и постоянного повышения квалификации. Среди преимущественных тем в области культурного информирования должно быть обращено внимание на досуг как сферу жизнедеятельности и его ограждение в учреждениях культуры от стереотипов масскульта.

Галіна Багданава

У ПОШУКАХ АРХЕТЫПУ

(з вопыту выпуску рэгіянальных нумароў часопіса “Мастацтва”
(да 1992 года – “Мастацтва Беларусі”))

Сёння даказана, што кожны з нас на карэнным, генетычным узроўні хавае ў сабе код свайго далейшага развіцця, а можа і лёсу. Гэткія ж карэнныя коды мае кожны рэгіён. На фарміраванне культурнага асяроддзя на рэгіянальным узроўні ўплываюць рытміка і каларыт мясцовых краявідаў, усё прыроднае асяроддзе, якое пазней увасабляецца ў арнаменце, мясцовых песнях і танцах, дыялекце і гэтак далей.

Пры ўсёй разнастайнасці мясцовых варыянтаў культуры сярод гэтай варыятыўнасці могуць хавацца агульначалавечыя, зразумелыя ўсім ісціна або вобраз. Менавіта таму ў апошні час ва ўсім свеце ўзмацнілася цікавасць да рэгіянальных узораў мастацтва. Архетыпы – агульначалавечыя першавобразы, здольныя на падсвядомым узроўні перадавацца з пакалення ў пакаленне, найбольш выразна выяўляюцца ў традыцыйнай культуры, адлюстроўваюць якую цікавей за ўсё якраз у комплексным рэгіянальным зрэзе.

Яшчэ ў сярэдзіне 1980-х гадоў многія газеты і часопісы пачалі прысвячаць цэлыя палосы і нават нумары культуры таго ці іншага рэгіёна. У Беларусі ў 1980–1990-я гады падобныя рэгіянальныя старонкі выпускалі газеты “Звязда”, “Культура”, часопісы “Беларусь”, “Маладосць” і іншыя.

Мы спынімся на вопыце часопіса “Мастацтва” (да 1992 года – “Мастацтва Беларусі”).

У 1985 годзе № 3 часопіса быў прысвечаны культуры Іванаўскага раёна Брэсцкай вобласці (“Там, дзе папараць-кветка ўзыходзіць”). Карэспандэнты часопіса (у тым ліку і фотакарэспандэнт) некалькі разоў наведалі раён, разам з работнікамі культуры вызначылі найбольш характэрнае. Архетыповае для дадзенай мясцовасці. У выніку з’явілася цэлая падборка ілюстраваных публікацый з новымі этнаграфічнымі і фальклорнымі запісамі, інтэрв’ю з носьбітамі традыцыйнай культуры і гэтак

далей. Былі прадстаўлены розныя віды традыцыйнай культуры, народных рамёстваў. Нават візуальна можна было зрабіць некаторыя архетыповыя высновы. Так, раўнінныя краявіды дарэчна спалучаліся з рытмічнымі палоскамі на мясцовых тканых поцілках- “вясёлках”, што давала пацверджанне выснове, зробленай выдатным рускім вучоным Дзмітрыем Ліхачовым, што манатонны раўнінны арнамент нараджае палоскі ў арнаментцыі, якія і перадаюць структуру той самай манатоннасці. Асобныя рэпартажы былі прысвечаны такім унікальным відам народнага мастацтва і промыслаў як “мотальскія ручнікі”, “агоўскія куфры”, бондарнае майстэрства ў вёсцы Рылава.

Агульнакультурная сітуацыя ў гістарычным аспекце фіксавалася ў рэпартажы з музея вёскі Дастоева, адкуль, дарэчы, паходзіць род Фёдара Міхайлавіча Дастаеўскага.

Выпуск рэгіянальных нумароў у апошнія гады абумоўлены не столькі чыста культуралагічнымі патрабаваннямі, колькі жаданнем знайсці новыя сродкі для выпуска часопіса. Выпуск рэгіянальных нумароў, як правіла, фінансуецца мясцовымі органамі.

Адзін з нумароў быў прысвечаны Віцебшчыне і прымеркаваны да правядзення “Славянскага базару ў Віцебску”, другі – Міншчыне.

Мы больш падрабязна спынімся на нумарах, выпушчаных у 2006 годзе. Адзін (№ 5) прысвечаны Гродзеншчыне, другі (№ 7) – Магілёўшчыне.

Варта адзначыць, што ў іх культура і мастацтва падаюцца не праз узоры традыцыйнай культуры, а праз творы і творчасць мастакоў, акцёраў, музыкантаў-прафесіяналаў, якія вядомыя далёка за межамі рэгіёна. Але абавязкова, камертонам, прысутнічае і традыцыйная народная культура (“Народныя строі Панямоння” Аксаны Васільевай (№ 5) і інш.) Але, як нам здаецца, рэдакцыя не цалкам скарысталася магчымасцю для вобразнага пераасэнсавання і ўвасаблення непаўторнасці зямлі і яе людзей.

Вобраз рэгіёнаў у часопісах успрымаецца найперш праз гістарычныя помнікі, вобразы якіх зафіксаваныя на вокладках, праз творы мастакоў, тэатральныя пастаноўкі. У стварэнні нумароў прымаюць удзел як работнікі рэдакцыі, так і мясцовыя журналісты.

Вышэйзгаданыя рэгіёны сёння вядомыя ў свеце і дзякуючы шэрагу міжнародных фестываляў, якія тут праводзяцца. І падобныя ілюстраваныя нумары могуць зрабіцца сувенірамі для ўдзельнікаў і гасцей фестываляў. Гэта несумненна спрыяльна адаб’ецца на папулярнасці выдання.

Важна, што пры аналізе рэгіянальнай культуры у публікацыях закранаюцца і агульнакультуралагічныя праблемы. Так, у № 7 да публікацыі

Людмілы Пашкоўскай “З магічнага кола агню” даецца каментарый доктара мастацтвазнаўства Валерыя Жука “Сакральныя знакі мінулых эпох”. Вынікі Міжнароднага пленэру па кераміцы, які праводзіўся ў гэтым рэгіёне, узводзяцца ў агульны культурны кантэкст.

Такім чынам, можна зрабіць наступныя высновы:

- выпуск рэгіянальных нумароў павінен стаць традыцыйным: гэта дазваляе прыцягнуць увагу беларускай і міжнароднай грамадскасці да мастацтва таго ці іншага рэгіёна;

- менавіта выпуск рэгіянальных нумароў дапамагае ўвесці рэгіянальную культуру ў агульны культуралагічны кантэкст;

- рэгіянальныя нумары дазваляюць далучыць да аналізу рэгіянальнай культуры сталічных спецыялістаў;

- у рэгіянальных нумарах ёсць магчымасць больш поўна паказаць не толькі прафесійную, але і мясцовую традыцыйную культуру, якая дазваляе наблізіцца да расшыфроўкі першавобразаў (архетыпаў);

- выпуск рэгіянальных нумароў актывізуе дзейнасць мясцовых журналістаў, дазваляе ім павысіць свой прафесіяналізм;

- у рэгіянальных нумарах можна спалучаць самыя розныя інфармацыйныя і аналітычныя жанры, падаваць шырокі ілюстрацыйны матэрыял, што прыцягвае ўвагу чытачоў.

Аксана Ванчук

НАРОДНАЯ ТВОРЧАСЦЬ І ПЕРЫЯДЫЧНЫ ДРУК

М. Горкі пісаў: «Народ – не толькі сіла, якая стварае ўсе матэрыяльныя каштоўнасці, ён – адзіная і невычарпальная крыніца каштоўнасцей духоўных, першы па часе, прыгажосці і геніяльнасці творчасці філосаф і паэт, што стварыў усе вялікія паэмы, усе трагедыі зямлі і найвялікшую з іх – гісторыю сусветнай культуры».

Менавіта народная творчасць з уласцівымі ёй непасрэднасцю, першароднай чысцінёй, глыбокай маральнасцю і шырокай разнастайнасцю ажыўляе старонкі беларускіх выданняў, надае ім непаўторны нацыянальны каларыт і супрацьстаіць агрэсіі масавай, безыдэйнай і казённай культуры.

Не хлебам адзіным жыве чалавек. Дзеля нармальнага развіцця асобы неабходны веды по многіх прадметах, а шанаванне і берагчы традыцыі, звычаі продкаў, ведаць свае карані абавязаны кожны чалавек. Журналісты